

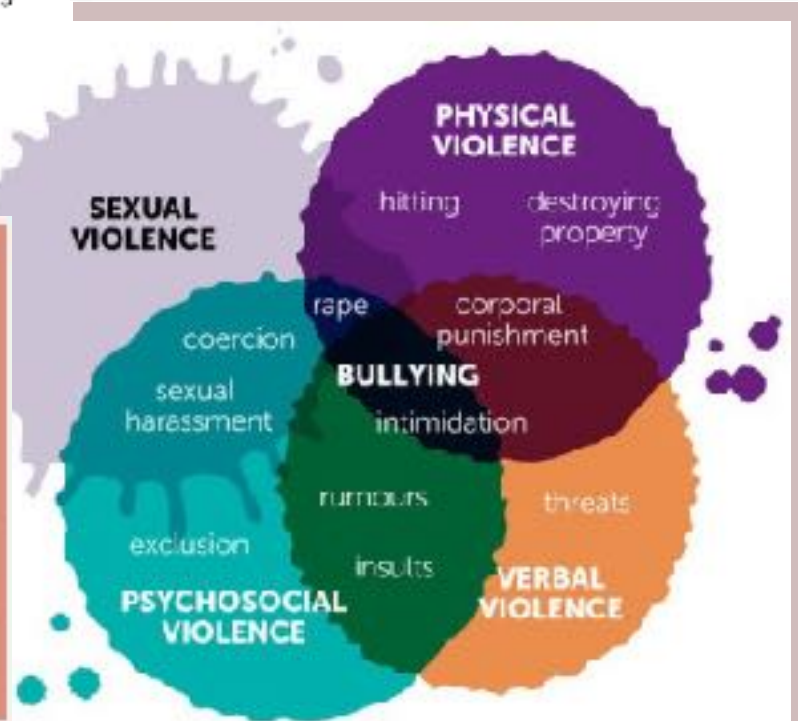
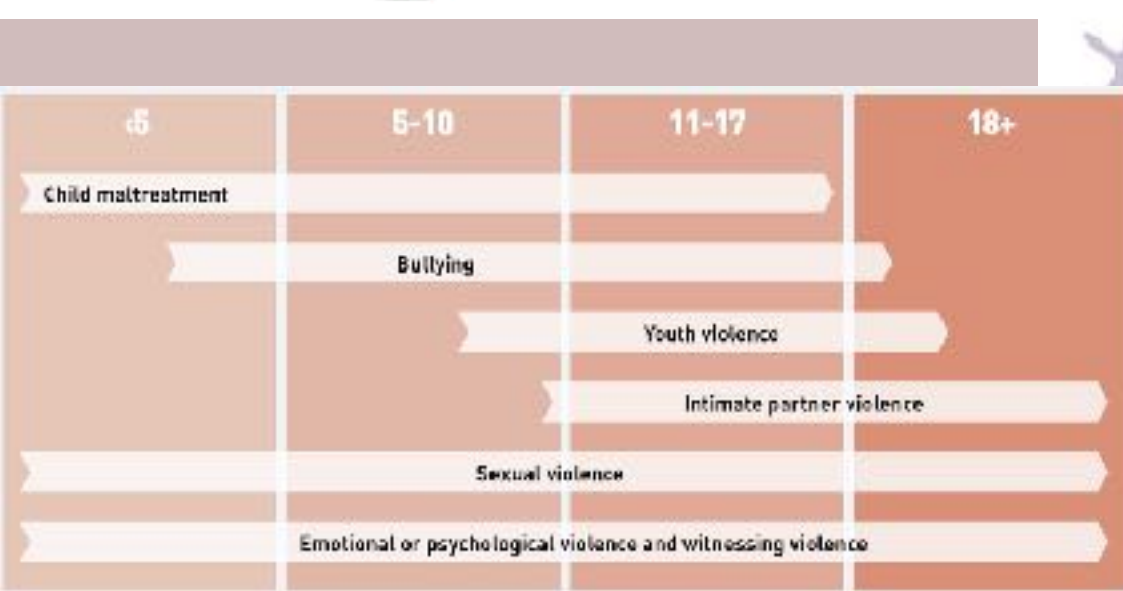
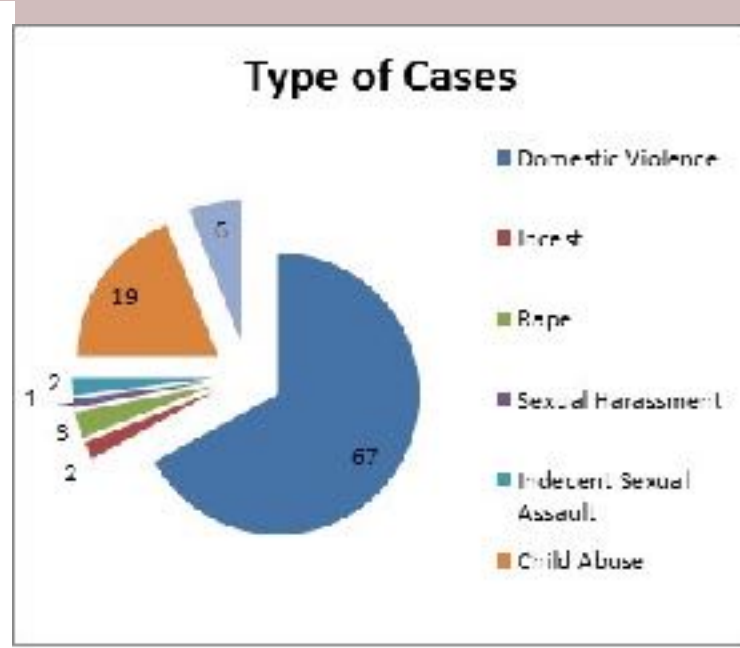
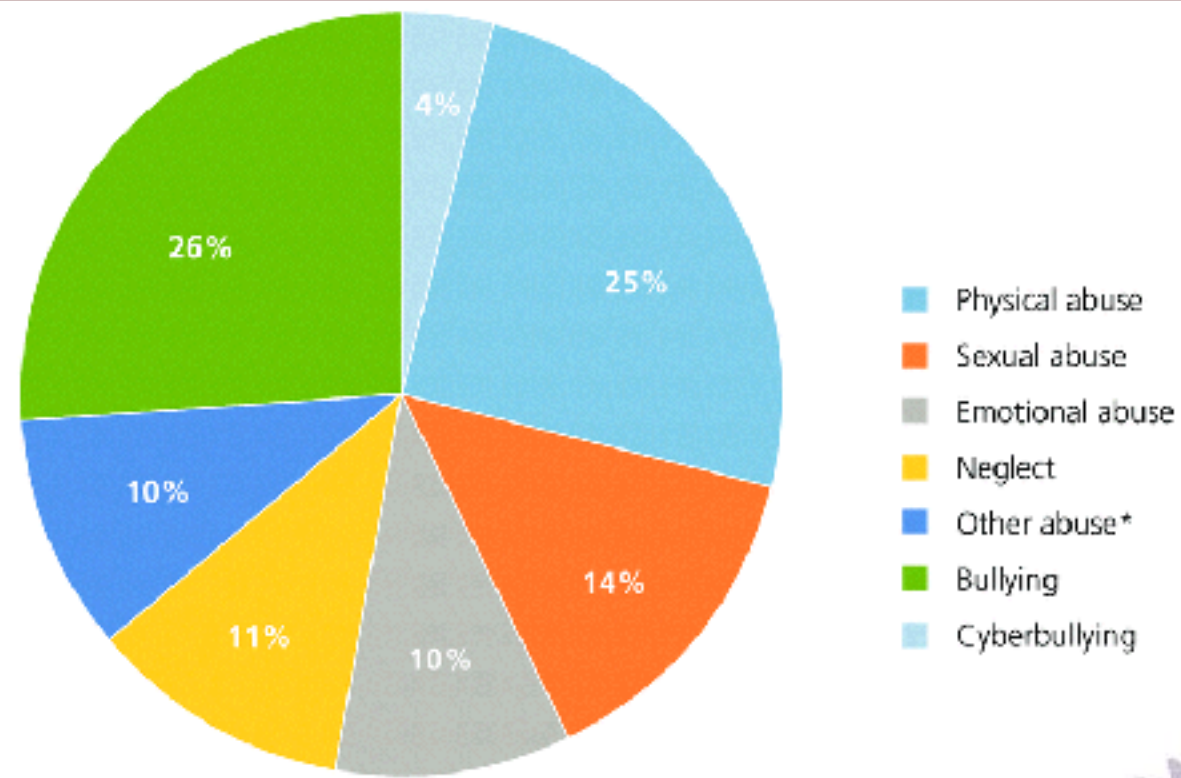
NASILJE NAD OTROKI

prof. dr. Polona Selič, univ. dipl. psih.

doc. dr. Nena Kopcavar Gucek, dr.med., spec druz. med., prim.

Katedra za družinsko medicino MF UL

polona.selic@mf.uni-lj.si, nenagucek@gmail.com

Types of violence

NASILJE – OPREDELITEV

ELEMENTI

1. **namera**
2. **fizična sila ali moč**
(zanemarjanje in vse vrste telesnih, spolnih in psihičnih zlorab, vključno s samomorilnim in samodestruktivnim vedenjem)
3. **posledica:**
poškodbe, smrt, psihološka škoda, oškodovanost v razvoju, prikrajšanost

GROŽNJA ALI DEJANSKA
NAMERNA RABA
FIZIČNE SILE ALI MOČI

PROTI SEBI, DRUGI OSEBI
ALI SKUPINI/SKUPNOSTI,

KAR **POVZROČI ALI ZELO**
VERJETNO LAHKO
POVZROČI

POŠKODBE, SMRT,
PSIHOLOŠKO ŠKODO,
IZKRIVLJEN RAZVOJ ALI
PRIKRAJŠANOST (WHO,
2002).

NASILJE = ZLORABA

- **nasilje** je pogost sinonim za agresijo – **NAPAKA!**
- **zloraba moči** pomeni, da je nekdo z več moči, z višjim statusom, z več odgovornosti napravil nekaj sebi v korist na škodo manj močnega
- zloraba je lahko videti kot očitno nasilno ravnanje ali pa na prvi pogled ne daje vtisa nasilja
- človek se lahko **zavestno** odloča, kako se bo odzval in lahko izbere prosocialno ali destruktivno/agresivno strategijo, lahko se vede agresivno iz **neozaveščenih nagibov** ali zaradi specifičnosti razvojnega obdobja
- **nehote/po nesreči** lahko napravi agresivno dejanje

ZLORABA NA SPLETU IN S POMOČJO SPLETA

SEKSTING – več kot slika

SEKSTORTION – intimni posnetek postane predmet izsiljevanja

SPLETNI GROOMING – spletno prijateljstvo s slabimi nameni

POSNETKI SPOLNIH ZLORAB OTROK = za vedno prikazana in reproducirana spolna zloraba

NASILJE V NAVEZOVALNIH ODNOSIH

1. posebej travmatično v nevarnih družinah **izmenjavanje občutkov varnosti, tolažbe in zaščite**, ki jih občasno doživljajo člani v nasilnih družinah, in **občutkov nemoči, strahu in obupa**
2. izmenjujoč se cikel v »dobrih obdobjih« povzroča, da se žrtve navezujejo na tiste, ki zlorabljuje svojo moč nad njimi
3. zaradi narave odnosa te **travme ponavljajo** - redkeje gre za osamljeno epizodo nasilja

- navezovalni odnosi: doživetja nasilja imajo zelo drugačno dinamiko – praviloma gre za globoko **ambivalenco**
- obstaja velik razpon uravnavanja medosebne konfliktnosti, ki nima nobene zveze z nasiljem, ampak s področjem agresivnosti

NASILJE V PRIMARNI DRUŽINI

- več kot so ljudje v svoji mladosti doživljali **telesnega kaznovanja** ali/in če so bili priče nasilnih obračunov med svojimi starši, tem več verjetnosti je, da bodo tudi sami telesno nasilni do svojih otrok – TODA NE VSI!
- večji potencial za nasilnost do svojih otrok imajo tisti, ki so doživljali **telesno nasilje pred puberteto** kot po puberteti

- največje tveganje je, če ima tak človek izkušnje velikega življenjskega stresa z malo podpore in če je nagnjen k ustvarjanju **slabih partnerskih razmerij**
- **ženske, ki so bile v svojih primarnih družinah žrtve nasilnosti**, so veliko pogosteje žrtve svojih mož in pogosteje tepejo svoje otroke

NASILJE V PRIMARNI DRUŽINI

- ▶ kot eden najpomembnejših dejavnikov zaščite pred grdim ravnanjem z otroki se je izkazala **kakovost partnerskega odnosa**
- ▶ matere, ki so imele slabe otroške izkušnje, in tiste z dobrimi, so oboje pozitivno orientirane do svojih otrok, če so **zadovoljne s svojo partnersko zvezo**
- ▶ škodo zaradi nasilja pri otroku omili stik s še kakšnim skrbnim, zavzetim odraslim in pa **podpora sorojencev**

OTROCI IZ DRUŽIN, KJER JE NASILJE

- raziskave in klinični vtisi: nevarnost posploševanj iz subpopulacije – ljudje imamo na splošno **velike kapacitete za regeneracijo**
- **kaotični (borderline) življenjski stil** z različno intenzivnimi simptomi
- **identifikacija z vlogo žrtve**
- **prehod iz vloge žrtve v storilca**

- razvoj **kronificiranega posttravmatskega stresnega sindroma**
- dejavnik tveganja (nespecifičen!) za razvoj simptomov **tesnobe, depresije, motenj prehranjevanja, zlorabe psihoaktivnih snovi, osebostne motenosti**
- telesno nasilje se v različnih raziskavah tako rekoč stalno povezuje z nasilnim vedenjem v odraslosti

- ▶ ena tretjina ljudi, ki so bili žrtve nasilja v otroštvu, je v življenju trpelo za **postravmatsko stresno motnjo**
- ▶ **posledice čustvenega zanemarjanja veliko globlje kot posledice telesnega zanemarjanja** - v razvoju so pri otrocih opazovali več jeze, pomanjkljivo vztrajnost pri nalogah, težnje telesno nasilje v otroštvu → **povečano tveganje za zlorabo drog, samopoškodbe in samomorilno vedenje** - za duševne in vedenjske motnje pri mladostnikih
- ▶ mladostniki, s katerimi so nasilno ravnali, imajo težave z **depresijo** kar sedemkrat pogosteje
- ▶ depresija je pogostejša pri odraslih ženskah, če so z njimi v mladosti ravnali nasilno: 40 % - **psihološka zloraba v otroštvu** → **višja stopnja depresivnosti, disociacije in tesnobe** kot ženske brez takih izkušenj

OTROCI IZ DRUŽIN, KJER JE NASILJE - POSLEDICE

PSIHOLOŠKA ZLORABA → **nizko samospoštovanje** - psihološko zlorabo izvajajo tako rekoč izključno starši ali tisti, ki prevzemajo starševsko vlogo

POMEMBNO OPOZORILO!

1. To, da je bil nekdo žrtev nasilja kot otrok, pomaga razumeti njegovo vedenje odraslega, ni pa opravičilo za morebitno nasilno vedenje.
2. Razumeti torej ne pomeni, da ta človek lahko počne z drugimi, kar se mu zdi ali "zgodí"!

POSLEDICE

- poškodbe po ZANEMARJANJU so popravljive v odrasli dobi, če taka oseba uspe ustvariti dobro odraslo ljubezensko razmerje - če jim to uspe, imajo manj tveganja za duševne težave (npr. za depresijo)
- vendar pozor: nikakor ne velja obratno, da so bile zagotovo zlorabljene tiste osebe, ki zlorabljajo droge, ki so kronično depresivne, tesnobne ipd.
- ne obstaja noben »paket« simptomov, ki bi potrjevali to, da je bil človek zlorabljen v otroštvu

SPOLNA ZLORABA

Vključenost otroka v spolno aktivnost:

- ▶ ki je popolnoma **ne dojame**
- ▶ ne more privoliti vanjo na osnovi ustrezne presoje
- ▶ ali nanjo **razvojno ni pripravljen** in zato nanjo ne more pristati
- ▶ ali pa **krši zakon ali socialne tabuje** v družbi (WHO, 2003)

POMEMBNA DEJSTVA:

- ▶ spolna zloraba otrok NI sinonim za posilstvo
- ▶ **raba sile** je v primerih spolne zlorabe otrok **zelo redka**
- ▶ **v manj kot 50% primerov so prisotne fizične poškodbe**
- ▶ storilec izkoristi **odnos zaupanja, avtoritete in/ali moči**

Is
childhood
safe?!

KAJ JE SPOLNA ZLORABA OTROKA

- ▶ aktivnost med otrokom in odraslo osebo ali drugim otrokom, ki glede na svojo starost ali razvoj lahko vzpostavi **odnos odgovornosti, zaupanja ali moči**
- ▶ aktivnost, pri kateri ima druga oseba namen, da **zadovolji svoje potrebe**

Kakšno vedenje je **za otroka** spolna zloraba?

- ▶ nagovarjanje ali prisila otroka, da se vključi v kakršnokoli **nezakonito spolno aktivnost**
- ▶ izkoriščanje otroka z namenom **prostitucije** ali za drugo nezakonito spolno dejanje
- ▶ izkoriščanje otrok v **pornografskih nastopih in materialih** (WHO, 1999)

MITI O SPOLNIH ZLORABAH

POMEMBNA DEJSTVA:

- zloraba otrok je prisotna tako v družini kot izven družine
- ker otrok **razvojno ni pripravljen**, takega vedenja **ne razume** popolnoma in **ne more privoliti vanj** na osnovi ustrezne presoje
- če se otrok ne upira aktivno ali tega ne razkrije takoj, to ne pomeni, da pristaja ali se strinja z vedenjem
- ločiti je treba med **normativnim vedenjem**, ki pomeni starosti primerno raziskovanje telesa in spolnosti, še posebej v puberteti, in **vedenjem zlorabe** na drugi strani

PROGRAM ZA POMOČ ZLORABLJENIM OTROKOM

IZHODIŠČA:

- ❑ zaščita otrok
- ❑ multidisciplinarni in medresorski pristop

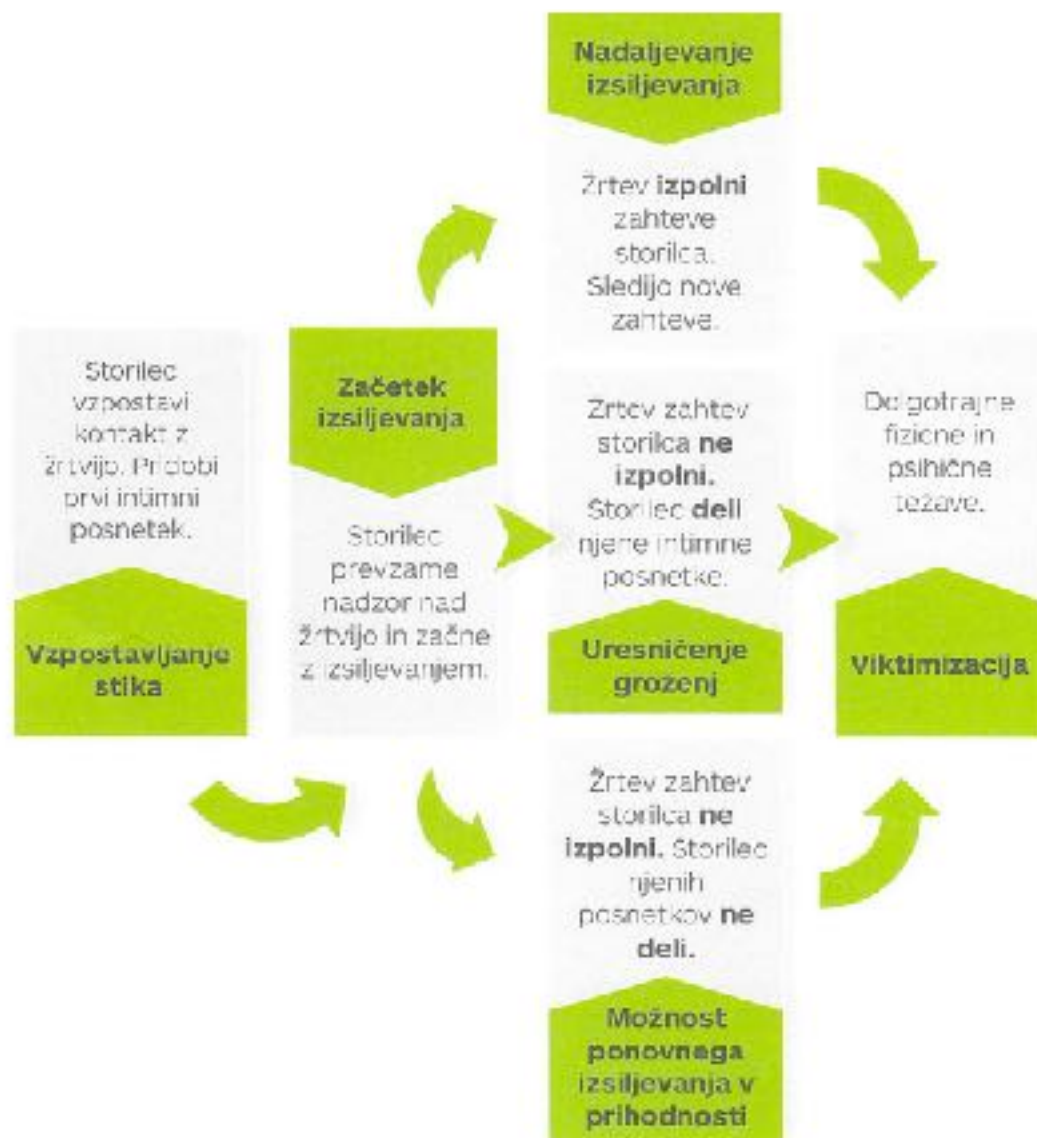
VODILNE SMERNICE:

- ❑ zloraba in zanemarjanje otrok kaže na hudo, kronično in generacijsko prenosljivo disfunkcijo v družini

VODILNI PRINCIPI:

- ❑ najboljši kraj za odraščanje otrok je njihova lastna družina
- ❑ zdravljenje in rehabilitacija je namenjena **vsem vključenim članom družine**
- ❑ cilj zdravljenja in rehabilitacije je boljša integracija osebnosti vseh vključenih, da se omogoči »zadovoljivo« starševstvo

Prikaz poteka izsiljevanja z intimnimi posnetki

COPINE klasifikacija posnetkov spolnih zlorab otrok

STOPNJA	OPIS	COPINE KLASIFIKACIJA
1	Neerotični in neeksplicitni posnetki otrok v kopalkah, spodnjem perilu ipd., prisotni v komercialnih virih ali družinskih albumih. Posnetki, ki prikazujejo otroke med običajno igro, pri tem pa vsebina ali ožji zornost posnetkov pri zbiralcu kaže na neprimernost.	Nakazovanje
2	Posnetki golih ali pol golih otrok v običajnih urejenih, nudističnih okoljih, pridobljeni na zakonit način.	Nudizem
3	Na prikrit način pridobljeni posnetki otrok na igralnih območjih ali drugih varnih območjih; posnetki prikazujejo različne stopnje golote.	Erotika
4	Posnetki otrok, ki morajo namerno pozirati, pri čemer so popolnoma ali delno oblečeni ali goli.	Poziranje
5	Posnetki otrok, ki morajo popolnoma ali delno oblečeni ali goli namerno pozirati v seksualnih položajih ali položajih, ki izzovejo vzbujenje.	Erotično poziranje
6	Prikazovanje genitalij; pri tem so otroci popolnoma oblečeni, delno oblečeni ali goli.	Eksplicitno erotično poziranje
7	Spolna aktivnost med otroki ali samozadovoljevanje otroka brez vključevanja odraslih oseb.	Eksplicitna spolna aktivnost
8	Spolni napad odraslega nad otrokom, dojanje vključuje dotikanje s prsti, brez penetracije.	Napad
9	Spolni napad odraslega/ih oseb nad otrokom/-ki, ki vključuje penetracijo, masturbacijo, oralni spolni odnos.	Krut napad
10	a) Posnetki, ki prikazujejo otroke, ki je zvezan, privezan, pretepen, bledan ali kako drugače izpostavljen nečemu, kar povzroča bolečino. b) Posnetki, kjer je v spolno zlorabo otroka vključena žival.	Sadizem/ bestialnost

SPLETNI GROOMING

SEKSTING

https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=HCgPJRvwoBk

POSNETKI SPOLNIH ZLORAB OTROK

https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=E-5STIOkHLo

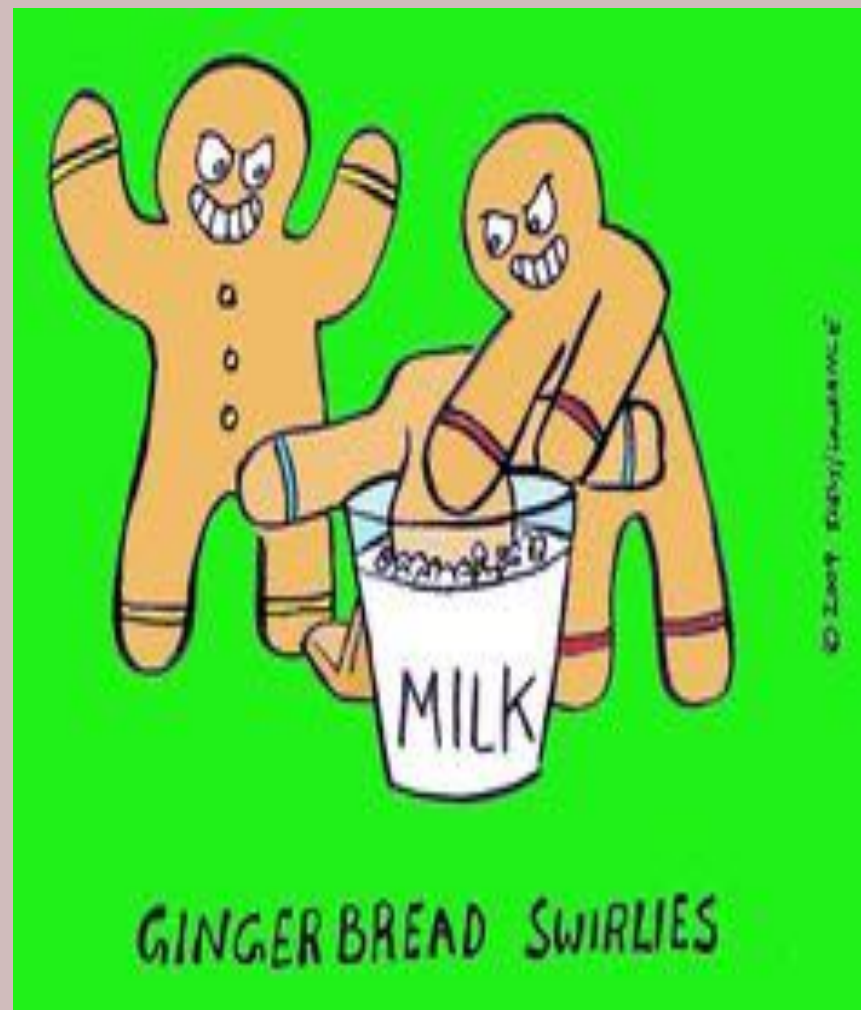
Klasifikacija storilcev

KLASIFIKACIJA	OPIS	NARAVA ZLOUBE
Brskalec	Na sporno stran sicer žalje nevede, vendar najdeno vsebino shrani z zavedanjem tega dejanja.	Posredna – brez stika z otrokom
Zasebni ustvarjalec posnetkov	Ustvarja digitalne posnetke za svojo zasebno rabo.	Posredna – brez stika z otrokom
Aktivni iskalec	Aktivno išče posnetke s pomočjo odprtih in dostopnih brskalnikov.	Posredna – brez stika z otrokom
Nezavaran zbiralec	Aktivno išče in zbira posnetke s pomočjo P2P omrežij.	Posredna – brez stika z otrokom
Zavaran zbiralec	Aktivno išče posnetke, vendar zgolj prek varnih omrežij. Sindrom zbiratelja in izkoričava materiale, sta kot vsotna pogoj.	Posredna – brez stika z otrokom
Motivirani prijatelj	Navazuje spletni stik z enim ali več otroki. Storilec lahko išče posnetke na enega od zgornj opisanih načinov in jih uporablja kot pripomoček za izvedbo zlorabe.	Neposredna
Fizični zlorabljevalec	Zlorablja otroke za zadovoljitev svojih lastnih fantazij in to morda tudi posname za svojo lastno uporabo. Išče posnetke na enega od zgornj opisanih načinov in jih uporablja kot pripomoček za izvedbo zlorabe.	Neposredna
Izdolovalec	Posname zlorabe, ki jih izvaja on sam ali jih izvajajo drugi zlorabljevalci ali pa zahteva od otroka, da mu pošlje svoje posnetke, to počne za namen distribucije in za zadovoljitev lastnih fantazij.	Neposredna
Posredovalec	Pošlje posnetke storilec iz zgornjih kategorij za namen finančne koristi ali za dopolnitev svoje zbirke.	Neposredna

NASILJE – ZAPLETENA SOIGRA OSEBNOSTNIH, ODNOSNIH, SOCIALNIH, KULTURNIH IN DEJAVNIKOV OKOLJA

NISO VSI NASILNI
MLADOSTNIKI
PROBLEMATIČNI NA
DRUGIH PODROČJIH
BIVANJA

NISO VSI
PROBLEMATIČNI
MLADOSTNIKI
NASILNI

MEDVRSTNIŠKO NASILJE:

- ena najbolj vidnih/opaznih vrst nasilja
- mladoletniške bande, nasilje na ulicah, nasilje v šolah
- žrtve: vrstniki
- **posledice:** umori, poškodbe, trajne okvare zdravja in celotna kakovost življenja
- **posledice:** stroški zdravstvene in socialne blagajne, zmanjšana produktivnost, zmanjšana vrednost nepremičnin (nevarne, neugodne soseske)

NASILJE MLADIH

NASILJE MLADIH

WebDonuts.com

NASILNI MLADOSTNIKI:

- pogosto storilci različnih kaznivih dejanj
- izostajajo iz šole
- zlorabljajo PAS
- kompulzivno lažejo
- povzročitelji prometnih nesreč
- pogosto obolevajo od spolno prenosljivih bolezni

NASILJE MLADIH

POVEZAVE Z DRUGIMI
VRSTAMI NASILJA –
DEJAVNIKI, KI
POVEČUJEJO TVEGANJE,
DA OSEBA POSTANE
ŽRTEV ALI POVZROČITELJ
NASILJA:

1. (ne)posredna izpostavljenost nasilju v primarni družini
2. izkušnja telesnega zlorabljanja
3. izkušnja spolnega zlorabljanja
4. izpostavljenost oboroženim konfliktom in/ali vojniam

- nadaljevanje nasilnega vedenja iz adolescence v zgodnjo odraslost
- določene osebe imajo večjo **nagnjenost** k agresivnemu ali nasilnemu vedenju
- tisti, ki so pri določeni starosti bolj nasilni od vrstnikov, bodo najverjetneje takšni tudi kasneje
- adolescentni storilci – $\frac{3}{4}$ **nasilnih mladostnikov po enem do treh letih prenehajo z nasilniškimi vedenjskimi vzorci**
- adolescentni nasilneži ne izražajo pomembno višjih vrednosti na lestvicah agresivnosti in pretežno niso bili vedenjsko problematični otroci

ADOLESCENTNI NASILNEŽI

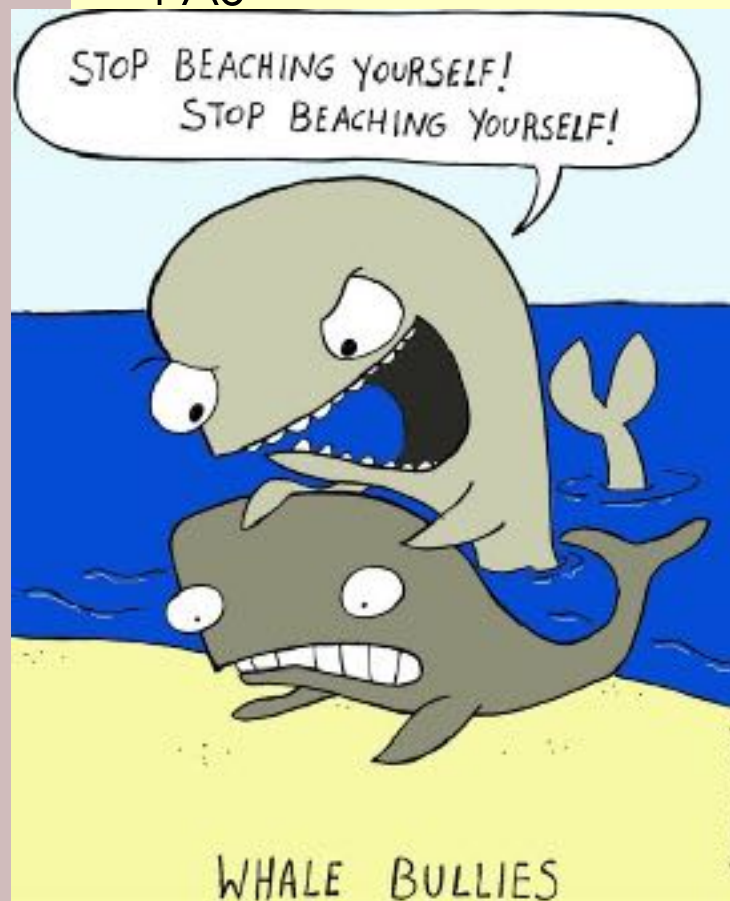
DEJAVNIKI TVEGANJA ZA NASILJE MLADIH - ODNOSNI DEJAVNIKI

DRUŽINA

- vedenje staršev: zanemarjanje, pomanjkanje nadzora, telesno kaznovanje
- konflikti med starši
- nenavezanost med starši in otroki
- veliko število otrok v družini
- zgodnje materinstvo
- nizka stopnja povezanosti v družini
- eno-starševska družina
- ločitev staršev pred dopolnjenim 10. letom starosti otroka
- nizek socio-ekonomski status

PRIJATELJI IN VRSTNIKI

- delinkventni prijatelji
- prijatelji, ki zlorabljajo PAS

DEMOGRAFSKE IN SOCIALNE SPREMEMBE

1. modernizacija, migracije, urbanizacija, spremembe socialnih politik
2. ekonomska kriza, upad dohodkov, šibka (zakonska) zaščita delavcev
3. številčno naraščanje mlade populacije (demografska rast)
4. nezaposlenost, neustrezni bivalni pogoji
5. slaba socialna varnost

EKONOMSKA NEENAKOST

1. ekonomska neenakost pozitivno korelira s številom umorov
2. rast BDP negativno korelira s številom umorov

POLITIČNE STRUKTURE

1. zakonodaja in socialna varnost
2. odkrivanje, pregon in sojenje za nasilna KD
3. nezadovoljstvo s policijo in sodstvom povečuje nasilje
4. močne državne institucije, ki zagotavljajo socialno varnost – stroški za socialno varnost negativno korelirajo z nasiljem mladih

KULTURNI VPLIVI

1. odnos do nasilja (norme, vrednote)
2. učenje ne-nasilnega reševanja konfliktov
3. mediji (video igre, internet)

???

